

17 Rialtacht Íocaíochtaí Leasa Shóisialaigh

- 17.1** Ceanglaítear ar an Roinn Coimirce Sóisialaí (an Roinn) a chinntiú go bhfeidhmítear an caiteachas a thabhaíonn sí chun na críocha a chuir Dáil Éireann an t-airgead ar fáil, agus go bhfuil a hidirbhearta airgeadais i gcomhréir leis na húdaráis faoina gceaptar iad a bheith déanta. Meastar idirbhearta airgeadais a bheith 'rialta' nuair a shásaítear gach aon cheann de na coinníollacha seo.
- 17.2** Tá íocaíochtaí de bhreis ar theidlíochtaí faoi théarmaí scéimeanna leasa 'neamhrialta'. D'fhéadfadh sé go n-eascródh íocaíochtaí den sórt sin mar gheall ar na nithe seo a leanas
- calaois éilitheora — sa chás go soláthraíonn an t-éilitheoir eolas míchruinn nó neamhiomlán d'aon ghnó chun sochair a fháil, nó go mainníonn sé/sí in aon turas an Roinn a chur ar an eolas maidir le hathruithe ábhartha in imthosca
 - earráid éilitheora — a eascraíonn nuair atá eolas míchruinn nó neamhiomlán curtha ar fáil ag an éilitheoir, nó gur mhainnigh sé/sí athrú ábhartha in imthosca (ar nós ardú ar theacht isteach nó athrú i riocht sláinte) a thuairisciú, ach nach bhfuil aon chalaois i gceist ó thaobh an éilitheora
 - earráid rannach nó riaracháin — sa chás go n-íoctar sochair go mícheart mar gheall ar easpa gnímh, moille nó earráidí a rinne foireann na Roinne.
- 17.3** Rinne mé tagairt i mo chuid teastas ar Chuntas Leithreasa 2012 do Vóta 37 agus ar Chuntas an Chiste Árachais Shóisialaigh (SIF) do 2012 don leibhéal neamhrialtachta íocaíochtaí scéime, a bhreithnigh mé a bheith ábhartha i gcomhthéacs gach aon chuntas.

Clár Athbhreithnithe na Roinne

- 17.4** Tugann an Roinn faoi shuirbhéanna calaoise agus earráide chun leibhéal an riosca a bhaineann le scéimeanna agus réimsí áirithe a fháil amach agus le súil le próisis agus bearta rialaithe a dhearadh atá dírithe go saineúil ar leibhéal riosca amach anseo a laghdú.
- 17.5** Breithníonn an Roinn líon fachtóirí nuair atáthar ag roghnú agus ag sceidealú na scéimeanna a bhfuil suirbhé le déanamh orthu. Áirítear orthu sin
- cibé an raibh suirbhé déanta ar an scéim roimhe seo
 - an t-achar ama ó tugadh faoin suirbhé deiridh
 - clúdach an dá Vóta agus na scéimeanna SIF araon
 - caiteachas na scéime
 - an t-ualach atá i gceist le tabhairt faoin suirbhé lena n-áirítear cumas na cigireachta, na scéime agus na n-oifigí áitiúla agus na lia-mheasúnóirí.

- 17.6** Samhlaítear le clár suirbhéanna na Roinne dhá shuirbhé ar a laghad gach aon bhliain thar sé bliana go dtí an bhliain 2016. Déantar athbhreithniú ar an sceideal ar bhonn bliantúil agus déantar coigeartú air más gá i bhfianaise na riachtanas gnó agus treochtaí atá ag teacht chun cinn. Cuireadh suirbhé ar ghné fhorlíonaidh cíosa na scéime liúntais leasa fhorlíontaigh leis an sceideal agus cuireadh tús leis i mí an Mhárta 2013. Déanfar suirbhéanna ar na gnéithe den scéim sin atá fanta sna blianta ina dhiaidh sin.
- 17.7** Tá an Roinn ag tabhairt toradh a suirbhé maidir le scéim liúntas cuardaitheora poist a cuireadh tús leis sa bhliain 2012 chun críche i láthair na huaire. Cuireadh tús le suirbhé ar phinsean baintrí/baintrí fir/nó Páirtnéara Shibhialta Mharthanaigh (ranníocach) i mí Lúnasa na bliana 2013. Tá suirbhéanna ar phinsean easláine agus sochar breoiteachta ar an sceideal freisin sa bhliain 2013.
- 17.8** Féachann an tuarascáil sin ar shuirbhéanna calaoise agus earráide a tugadh chun críche sna blianta 2012 agus 2013, chun measúnú a dhéanamh ar iontaofacht an phróisis agus ar impleachtaí na dtorthaí.

Meastacháin ar Leibhéal na nÍocaíochtaí Neamhrialta

- 17.9** Níl leibhéal measta ró-íocaíochta ar fáil do na scéimeanna ar fad. Leagan Fíor 17.1 amach meastachán maidir le scála na nÍocaíochtaí neamhrialta don bhliain 2012 bunaithe ar na suirbhéanna calaoise agus earráide is deireanaí atá ar fáil do scéimeanna a bhfuil suirbhéanna den chineál sin déanta orthu.

Fíor 17.1 Leibhéil mheasta íocaíochtaí neamhrialta do scéimeanna a bhfuil suirbhé déanta orthu

Cuntas agus Scéim	Bliain an tSuirbhé ^a	Leibhéal measta íocaíochta neamhrialta		Costas scéime 2012
		Scéim	Roinn ^b	€m
Scéimeanna Vóta				
Forlíonadh Ioncam Teaghlaigh	2005	3.3%	n/a	224
Pinsean Stáit (neamh-ranníocach)	2007	1.9%	n/a	963
Liúntas Cuardaitheora Post	2009	3.1%	n/a	3,055
Liúntas Míchumais	2010	18.4%	4.1%	1,088
íocaíocht Teaghlach Aontuismitheora	2011	7.1%	2.7%	1,058
Sochar Linbh	2012	0.5 %	0.5%	2,047
Scéimeanna Ciste Árachais Shóisialaigh				
Sochar Breoiteachta	2006	0.4%	n/a	774
Pinsean Stáit (ranníocach/aistriú)	2008	1.1%	n/a	3,949
Sochar Cuardaitheora Poist	2011	2.5%	1.6%	737

Foinse: An Roinn Coimirce Sóisialaí

Nótaí: a Bliain bhunaidh don suirbhé

b Glancharlannas don chóras leasa shóisialaigh ag tógáil cásanna san áireamh nuair a thagann éilimh/íocaíocht cleithiúnaí ar scéimeanna eile in áit éilimh scéime neamh-incheadaithe.

Scéimeanna Vóta-Mhaoinithe

- 17.10** Tá éagsúlacht leathan sa leibhéal íocaíochtaí neamhrialta i scéimeanna Vóta-mhaoinithe. Is ionann na scéimeanna Vóta a bhfuil suirbhé déanta orthu agus €8.4 billiún de chaiteachas. Níl méid na n-íocaíochtaí neamhrialta i scéimeanna nach bhfuil suirbhé déanta orthu agus arbh ionann iad agus €3.1 billiún eile caiteachais ar eolas.

Scéimeanna Maoinithe SIF

- 17.11** Tá éagsúlacht ann freisin i leibhéal na n-íocaíochtaí neamhrialta i scéimeanna SIF. B'ionann agus os cionn leath den €8.6 billiún de chaiteachas na scéime SIF sa bhliain 2012 an pinsean Stáit (ranníocach/aistriú) agus na scéimeanna sochair cuardaitheora poist. Tá leibhéil íocaíochtaí neamhrialta measta de bhreis ar 1% de chaiteachas ag gabháil le gach scéim.

Torthaí an tSuirbhé is Deireanaí

- 17.12** D'fhoilsigh an Roinn torthaí suirbhéanna calaoise agus earráide i ndáil le trí scéim - liúntas cuardaitheora poist, liúntas míchumais agus liúntas teaghlach aontuismitheora i mí an Mheithimh 2012. Foilsíodh torthaí an tsuirbhé ar shochar linbh i Márta na bliana 2013. Tá achoimre tugtha ar thorthaí na suirbhéanna sin i bhFíor 17.2.
- 17.13** Bhí caiteachas sa bhreis ar €1 billiún ag gabháil le trí cinn de na ceithre scéim sa bhliain 2012. Bhí costas de €737 milliún ag gabháil leis an scéim liúntais cuardaitheora poist.
- 17.14** Rinne suirbhéanna 2012/2013, ní hionann le suirbhéanna roimhe seo 'an glanchaillteanas' a ríomh. Tá coigeartú an leibhéal íocaíochta neamhrialta a aithníodh le cásanna a thabhairt san áireamh nuair a bhíonn an t-éilitheoir i dteideal íocaíochta faoi scéim eile nó mar cleithiúnaí fásta éilitheora eile i gceist leis sin. Dá bhrí sin, cé gur ionann an 'caillteanas comhlán' agus leibhéil chalaoise nó earráide na scéime, déantar an glanchaillteanas iarracht an tionchar ar an gcóras leasa shóisialaigh ina iomláine a thabhairt san áireamh.
- 17.15** Áiríodh an méid seo a leanas ar fhachtóirí suntasacha maidir leis na scéimeanna
- d'eascair an chuid ba mhó de chásanna calaoise agus earráide a aithníodh sa scéim sochair cuardaitheora poist mar gheall go bhfuair éilitheoirí sochar as na laethanta a raibh siad ag obair
 - cuireadh síos os cionn 75% de na cásanna calaoise agus earráide sa scéim teaghlach aontuismitheora d'ardú ar theacht isteach éilitheora agus thart ar 10% d'aontíos céileachais.
 - d'eascair an chuid is mó den chalaois agus earráid i liúntas míchumais mar gheall go bhfuarthas amach nár shásaigh éilitheoirí critéir cháilitheachta leighis níos mó
 - sna cúig chás sochair linbh ar bhain calaois leo a aithníodh, fuarthas amach go raibh an tír fágtha ag na héilitheoirí gan an Roinn a chur ar an eolas.

Fíor 17.2 Luach measta íocaíochtaí leasa neamhrialta — suirbhéanna 2012 agus 2013

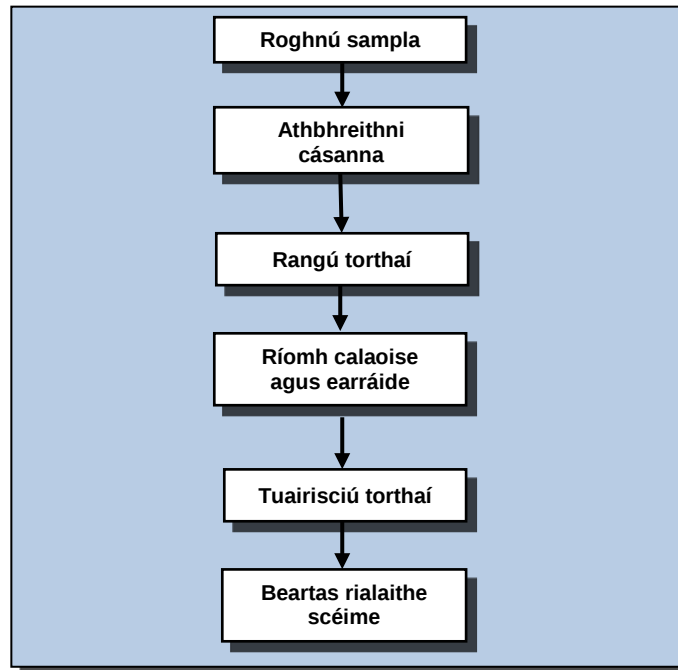
	Céatadán d'íocaíocht scéime, de réir luacha		
	Íocaíochtaí neamhrialta scéime	Éilimh athshuite nó aistrithe	Glan-chail lteanas
Sochar Cuardaitheora Poist			
Mar gheall ar chalaois	0.1%	-	0.1%
Mar gheall ar earráid	2.4%	0.9%	1.5%
Iomlán	2.5%	0.9%	1.6%
Íocaíocht Teaghlach Aontuismitheora			
Mar gheall ar chalaois	6.7%	4.4%	2.3%
Mar gheall ar earráid	0.4%	-	0.4%
Iomlán	7.1%	4.4%	2.7%
Liúntas Míchumais			
Mar gheall ar chalaois	2.1%	0.9%	1.2%
Mar gheall ar earráid	1.0%	0.1%	0.9%
Mar gheall ar Neamhcháilitheacht Leighis ^a	15.3%	13.3%	2.0%
Iomlán	18.4%	14.3%	4.1%
Sochar Linbh			
Mar gheall ar chalaois	0.5%	-	0.5%
Iomlán	0.5%	-	0.5%

Foinse: Tuarascálacha Suirbhé Calaoise agus Earráide, An Roinn Coimirce Sóisialaí, Meitheamh 2012 agus Márta 2013

Nóta: a Breithníonn an Roinn nach ionann athrú i gcáilitheacht leighis agus calaois nó earráid.

An Próiseas Suirbhé

- 17.16** Leagan Tionscnamh Calaoise 2011-2013 na Roinne amach an cur chuige maidir le scéimeanna a rialú lena n-áirítear aithint rioscaí i ngach scéim agus forbairt a dhéanamh ar bheartas rialaithe cuí.
- 17.17** Tá roghnú sampla cásanna agus athbhreithniú le cigirí leasa shóisialaigh i gceist leis na suirbhéanna sin. Déanfaidh na hoifigigh bhreithiúnacha cinneadh ansin maidir le cáilitheacht i ngach cás bunaithe ar thoradh an athbhreithnithe sin. Déantar próiseáil lárnach ar na torthaí agus cuirtear tuarascáil calaoise agus earráide le chéile. Leagtar amach príomhchéimeanna an próiseas i bhFíor 17.3.

Fíor 17.3 Príomhchéimeanna sa Phróiseas Suirbhé Calaoise agus Earráide

17.18 Is ionann an critéar atá riachtanach le suirbhé maidir le calaois agus earráid bhunúsach a fheidhmiú go rathúil ar scéim éilimh agus

- roghnaítear go randamach gach cás atá le cur san áireamh sa suirbhé ón líon cásanna atá ag fáil íocaíochta ag am sonrach
- tá méid an tsampla sách mór le meastacháin iontaofa réasúnach a chur ar fáil
- tugtar faoin athbhreithniú go pras tar éis den sampla a bheith roghnaithe
- déantar tástáil iomlán ar na cásanna ar fad ó thaobh aon sárú rialacháin a d'fhéadfadh a bheith ann
- déantar taifeadadh ar luach airgid aon athrú mar thoradh ar an athbhreithniú chomh maith le luach airgid an tsampla ionas gur féidir na torthaí a mheas le teacht ar thátail maidir le luach measta an chailteanais
- Is féidir iniúchadh a dhéanamh ar thorthaí an tsuirbhé.

17.19 Rinneadh iniúchadh ar na suirbhéanna calaoise agus earráide le déanaí i gcoinne na gcritéar sin. Agus sin á dhéanamh, rinneadh scrúdú i ndáil le gach aon scéim ar an sampla de na cásanna a bhí roghnaithe le haghaidh suirbhé a dhéanamh orthu. Bhí an sampla déanta suas de 50 cás a roghnaíodh ón gceithre shuirbhé.¹ Rinneadh scrúdú freisin ar an mbunachar sonraí a bhí bailithe ag an Roinn maidir le gach suirbhé ina raibh toradh a cuid imscrúduithe. Chomh maith leis sin, fostaíodh sainchomhairleoir staitistiúil le comhairle a chur ar fáil maidir le modheolaíochta samplála.

¹ Deich gcás do gach scéim liúntas míchumais agus teaghlach aontuismitheora agus 15 cás do gach scéim cuardaitheora poist agus sochar línbh.

Roghnú Sampla

17.20 Roghnaigh an Roinn sampla randamach de 1,000 cás, gach aon cheann acu sin a bhain scéimeanna teaghlaigh aontuismitheora, sochar cuardaitheora poist agus sochar linbh. Roghnaíodh sampla de 1,050 cás ar bhonn randamach chun athbhreithniú a dhéanamh orthu i gcás liúntas míchumais.

17.21 Aithníodh líon saincheisteanna sa scrúdú maidir leis an bpróiseas samplála. Tá siad sin leagtha amach sna hailt seo a leanas,

Sainmhíniú maidir le Daonra

17.22 Bhí an daonra ónar tógadh samplaí i bpéire de na suirbhéanna a ndearnadh scrúdú orthu teoranta. D'fhág an suirbhé ar an scéim teaghlach aontuismitheora as an áireamh cásanna a bhí á riaradh go lárnach agus bhí an suirbhé ar shochar cuardaitheora poist teoranta do chásanna le níos lú ná 50 lá íocaíochta. D'fhéadfadh torthaí neamhionadaíoch a bheith ar an teorannú sa daonra a bhfuil sampláil le déanamh air.

17.23 Breithníonn an tOifigeach Cuntasaíochta go raibh cúiseanna bailí gnó i ndáil leis na cinntí an daonra a theorannú sna suirbhéanna sin. I gcás an tsuirbhé ar theaghlach aontuismitheora, ar mhaithe le bheith i gcomhréir leis an suirbhé roimhe seo, fágadh cásanna a bhí á riaradh go lárnach ar lár agus mar gheall go bhfuil an chuid is mó de chásanna á riaradh ag oifigí áitiúla. Breithníodh gur amhlaidh ab fhearr a léireodh sé sin an riosca a bhaineann leis an scéim. Mar gheall go bhfuil teorannú ama i gceist leis an scéim sochair cuardaitheora poist agus go bhfuil leibhéal ard 'gluaiseachta' ag gabháil léi, roghnaíodh éileamh leis an dáta tosaigh is déanaí orthu ar mhaithe lena n-athbhreithniú chun cur an méid is féidir le líon féideartha na gcásanna a bhfuil suirbhé le déanamh orthu.

Méid an tSampla

17.24 Is ionann agus tasc ollmhór an t-athbhreithniú ar chásanna samplacha. Trí úsáid a bhaint as sonraí ó shuirbhéanna atá déanta cheana agus trí theoiric samplála a chur i bhfeidhm, is féidir cinneadh a dhéanamh maidir le méid an tsampla don leibhéal muiníne inmhianaithe agus an lamháil earráide a bheidh inghlactha. Cé go bhfuil eatraimh mhuiníne níos cúinge do mhéideanna sampla atá níos mó, is féidir lamháil earráide atá inghlactha sna torthaí suirbhé a bhaint amach le sampla atá i bhfad níos lú ná an sampla caighdeánach de 1,000.

17.25 D'fhéadfadh sé go mbeadh sé indéanta an lamháil earráide céanna a bhaint amach le méideanna sampla níos lú trí úsáid a bhaint as sampláil shrathaithe. Is ionann sampla randamach srathaithe agus modh samplála ina bhfuil an daonra roinnt i ngrúpaí níos lú (ar a dtugtar sraitheanna) agus atá bunaithe ar airíonna nó saintréithe roinnte. Roghnaítear sampla randamach ó gach aon fhoghrúpa. D'fhéadfadh sé go roghnófaí líon níos mó ó shraitheanna áit a bhfuil riosca níos airde calaoise agus earráide, le hathualú torthaí ag an deireadh ag teacht le próifíl an daonra.

17.26 Roghnaigh an Roinn sampla randamach srathaithe i gcás na scéime sochair linbh. Ba mhodh íocaíochta (banc nó oifig poist) agus uimhir PPS na hathróga srathaithe a bhaineadh úsáid astu.

Roghnú Cásanna

- 17.27** Ba chóir cásanna a roghnú go randamach ón daonra cásanna atá ag fáil íocaíochta. Beidh imthosca ann go minic nuair a chaithfear cás atá roghnaithe mar chuid den sampla a fhágáil ar lár, mar shampla, sa chás go bhfuair an t-éilitheoir bás. Féadfar úsáid a bhaint as ró-shampláil chun soláthar a dhéanamh do na cásanna sin, le roghnú an chéad cháis eile atá ar fáil in ordliosta cásanna a bhfuil sampláil déanta orthu le cur in áit na samplaí nach bhfuil aon mhaith iontu.
- 17.28** Tugann tuarascáil an tsuirbhé ar an sochar cuardaitheora poist ar aird gur fágadh 204 (20%) de na cásanna a bhí roghnaithe as an athbhreithniú. Orthu sin bhí cásanna a raibh íocaíochtaí curtha ar fionraí ar dháta roghnaithe an tsampla. Ar a roghnú, dhún na hoifigí áitiúla na héilimh gan aon athbhreithniú a dhéanamh orthu agus níor cuireadh na héilimh a dúnadh leis an bpróiseas suirbhé. Ag tabhairt an leibhéal seo eisiatachta san áireamh d'fhéadfadh scóip a bheith ann le ró-shampláil a úsáid.
- 17.29** Maidir leis an suirbhé ar an liúntas míchumais, cé go raibh méid an tsampla foriomlán a roghnaíodh dóthanach, fágadh 39 cás as an athbhreithniú. Fágadh ar lár iad mar gheall ar chúiseanna éagsúla, lena n-áirítear, nuair nach rabhtas in ann a theacht ar na comhaid nó mar gheall go raibh an cás faoi athbhreithniú cheana féin. D'fhéadfadh maolaisnéis rátaí calaoise agus earráide a bheith sa sampla mar thoradh ar chásanna atá faoi athbhreithniú cheana féin a fhágáil ar lár.
- 17.30** Luaigh an tOifigeach Cuntasaíochta gur fágadh 39 cás as an suirbhé sula seoladh na comhaid chuig na cigirí le hathbhreithniú a dhéanamh orthu agus go bhfuil os cionn 1,000 cás fós ag an Roinn lena n-athbhreithniú. Is é cur chuige na Roinne cásanna i gcatagóirí áirithe a chur san áireamh ar nós cásanna atá faoi athbhreithniú cheana féin, mura n-aithnítear stádas sula seoltar an cás le hathbhreithniú a dhéanamh air. Is í tuairim na Roinne gur cur chuige dlisteanach atá sa chur chuige seo.

Próiseas Athbhreithnithe

- 17.31** Éilíodh ar chigirí leasa shóisialaigh athbhreithniú a dhéanamh ar éilimh shamplacha agus tuarascáil chaighdeánach cigireachta a bhaineann go sainiúil leis an scéim áirithe atá faoi imscrúdú a chomhlánú. Bhain éagsúlacht ó scéim gó scéim leis na treoracha a tugadh don fhoireann ach go ginearálta éilíodh ar chigirí athbhreithniú a dhéanamh ar éilimh ó thaobh cruthúnas céannachta, cónaitheacha agus aon athrú eile in imthosca a bhféadfadh tionchar a bheith acu ar cháilitheacht. Rinneadh taifeadadh ar chóras ríomhaireachta ar gach cás a bhí faoi athbhreithniú agus ar a gcuid torthaí, agus tugadh uimhir aitheantais uathúil do gach cás samplach.
- 17.32** Bhunaigh oifigigh bhreithiúnacha a gcuid cinntí ar thoradh athbhreithnithe an chigire i ngach cás. Rinneadh an cinneadh a thaifeadadh ar fhoirm i ngach cás, seachas i gcás an tsuirbhé ar sochar linbh tráth a ndearnadh taifeadadh go leictreonach ar na cinntí.
- 17.33** I gcás an tsuirbhé ar liúntas míchumais, rinne lia-mheasúnóir de chuid na Roinne athbhreithniú ar an gcomhlíontacht maidir le riochtaí cáilíochta liachta a bhí bunaithe ar an eolas tacaíochta a bhí curtha ar fáil ag an éilitheoir.

- 17.34** Déanann cigirí agus lia-mheasúnóirí leasa shóisialaigh araon athbhreithniú ar gach cás i scéimeanna ina bhfuil measúnacht liachta mar fhachtóir. D'fhéadfadh sé go mbeadh scóip ann le húsáid a bhaint as sampláil dhéphasach le sruthlíniú a dhéanamh air sin. Bheadh sé i gceist leis sin go ndéanadh cigire leasa shóisialaigh athbhreithniú ar gach cás samplach agus gur athbhreithniú liachta a bheadh i gceist le haon sampla amháin de na cásanna sin. D'fhéadfaí úsáid a bhaint as teicnící anailíse chúlchéimnithe nó cóimheasa le leibhéal calaoise agus earráide a mheas.

Tráthúlacht an Athbhreithnithe

- 17.35** Ba chóir athbhreithniú a dhéanamh chomh luath agus is féidir ar na cásanna a roghnaítear ar mhaithe le teagmhais a mbeadh tionchar acu ar thorthaí tar éis na samplála a sheachaint. Sna suirbhéanna a ndearnadh scrúdú orthu tógadh roinnt de na teagmhais sin san áireamh in 'díroghnú' cásanna a raibh athbhreithniú le déanamh orthu.
- 17.36** Thóg na suirbhéanna idir 8 mí (sochar cuardaitheora poist) agus 22 mí (liúntas míchumas) lena gcomhlánú.
- 17.37** I gcás na scéime liúntas míchumais, bhí bearna de sé seachtaine idir an dáta a roghnaíodh an sampla agus an dáta ar cuireadh an fhoireann ar an eolas maidir leis an suirbhé. Rinne an Roinn an pointe nach mbreithnítear an mhoill seo a bheith ina saincheist suntasach mar gur scéim fadtéarmach atá inti le 'híosghluaiseacht'.
- 17.38** Roghnaíodh sampla eile i gcás an tsuirbhé ar shochar cuardaitheora poist mar gheall ar an moill ó thaobh tús a chur leis an bpróiseas bailithe sonraí. Mar gheall ar an mhoill sin bhí sé níos oiriúnaí sampla nua a roghnú. Chuirfeadh tús a chur le hathbhreithniú díreach tar éis roghnú sampla, áfach, ar ceal an gá le samplaí nua agus bheadh próiseas níos éifeachtúla i gceist mar gheall air sin.
- 17.39** Mar a moladh roimh seo, chuideodh úsáid a bhaint as athbhreithniú leanúnach ar roinnt scéimeanna le tabhairt chun críche níos tráthúla a bhaint amach i gcás athbhreithnithe.

Athbhreithniú Fianaise

- 17.40** Cuireann tuarascáil chaighdeánach cigire leasa shóisialaigh taifead soiléir ar fáil maidir le méid agus le toradh an athbhreithnithe a tugadh faoi. Cuidíonn sé lena chinntiú go bhfuil fianaise shoiléir ann gur tugadh aghaidh ar na príomhchritéir ar fad. D'fhéadfaí úsáid a bhaint as tuarascálacha caighdeánacha freisin leis na cúiseanna a bhíonn le cásanna roghnaithe a fhágáil ar lár a leagan amach chomh maith leis na hiarrachtaí a bhí déanta agus nár éirigh leo le dul i dteagmháil leis an éilitheoir.
- 17.41** Níor baineadh úsáid as na tuarascálacha caighdeánach i thart ar aon trian den na cásanna a ndearnadh athbhreithniú orthu mar chuid den scrúdú seo. Lua an tOifigeach Cuntasaíochta go mbreithníonn an Roinn go bhfuil taifead soiléir ann maidir le méid agus toradh an athbhreithnithe a rinneadh i ngach cás. Luaigh sí nach raibh an tuarascáil chaighdeánach críochnaithe i go leor cásanna mar gheall nár chuir an cigire leasa shóisialaigh an chustaiméara faoi agallamh.

- 17.42** Ba chóir go mbeadh fianaise sna comhaid cáis go bhfuil gach seiceáil a bhí riachtanach le hathbheithniú a dhéanamh ar an gcás déanta. Go ginearálta, ní chomhdaítear doiciméid chalaoise agus earráide ar leithligh i gcomhaid éilitheoirí. Cruthaíonn sé deacracht ó thaobh fíoraithe an chinnte athbheithnithe. Cé go raibh fianaise ann sa chuid is mó de chásanna go raibh roinnt ar a laghad de na seiceálacha déanta, tugadh ar aird bearnaí ó thaobh doiciméadú a dhéanamh ar fhianaise as 25 de na 50 cás a ndearnadh athbheithniú orthu. Tá scrúdú déanta ag an Roinn ar na cásanna sin agus tá sé luaite aici go bhfuil sí sásta leis an fhianaise thacaíochta i ngach athbheithniú.
- 17.43** Níor thug an cigire leasa shóisialaigh faoin athbheithniú i gcéatadán beag de chásanna. Luaigh an Roinn go raibh athbheithniú deasca déanta ar na cásanna sin agus tá sí sásta go bhfuil athbheithniú agus rangú cuí déanta orthu.

Rangú Torthaí

- 17.44** Thug an t-aonad tacaíochta lárnach nó ceanncheathrú na scéime bunachar sonraí leis an toradh a bhain le gach aon chás chun críche i gcás trí cinn de na ceithre scéim. Rangaigh an bunachar sonraí sin cásanna mar a bheith 'gan athrú', 'calaois' nó 'earráid custaiméara' nó 'earráid roinne'. Rinne an bunachar sonraí taifeadadh freisin nuair a bhí deireadh, laghdú, nó ardú mar thoradh ar gach cás calaoise agus earráide nó ar bhain ró-íocaíocht leis an tréimhse roimhe sin.
- 17.45** De réir cosúlachta bhí rangú mícheart déanta maidir le líon beag de na cásanna a scrúdaíodh. Áiríodh orthu sin, cásanna ar caitheadh leo mar chásanna a bhí 'gan athrú' ach go raibh léiriú soiléir ann go raibh laghdú nó deireadh curtha le híocaíocht.
- 17.46** Is é beartas na Roinne rangú a dhéanamh ar chásanna tráth a gcuirtear deireadh le nó a laghdaítear íocaíocht mar a bheith 'gan athrú' murar féidir an deireadh nó an laghdú a cheangal leis an bpróiseas suirbhé. Ba chóir don Roinn tionchar an chur chuige sin ar thorthaí rangaithe a bhreithniú.
- 17.47** Luaigh an tOifigeach Cuntasaíochta go léiríonn an cleachtas seo gluaiseacht dhlisteanach a tharlaíonn thar shaolré an éilimh leasa shóisialaigh. Níl seasmhacht ag baint le híocaíochtaí ar scéimeanna agus d'fhéadfadh deireadh, laghdú nó ardú a theacht ar theidlíochtaí custaiméara mar gheall ar go leor cúiseanna dlisteanacha. Ní bhreithníonn an Roinn, áfach, an ghluaiseacht sin a bheith ina calaois, ina hearráid custaiméara nó ina hearráid roinne.

Ríomh Calaoise agus Earráide

- 17.48** Sa chás go léiríonn cás go bhfuil íocaíocht á fáil a sháraíonn teidlíocht, déantar méid na ró-íocaíochta a ríomh agus a thaifeadadh ar an mbunachar sonraí mar dheireadh a bheith curtha le nó laghdú a bheith déanta ar an éileamh. Déantar coigeartú ar an ró-íocaíocht a ríomhtar i gcásanna nuair a éiríonn leis an éilitheoir achomharc rathúil a dhéanamh maidir leis an gcinneadh nó i leith íocaíocht leasa shóisialaigh eile as a gceart féin nó mar chleithiúnaí aosaithe.
- 17.49** Cé go raibh an ríomh in ord go ginearálta, thug an scrúdú líon beag cásanna ar aird nuair nach raibh an ríomh déanta i gceart.

Ag Tuairisciú Torthaí Suirbhé

- 17.50** Foilsíonn an Roinn an ráta foriomlán calaoise agus earráide, an ráta sochair atá tugadh ar ais nó sochair nua a raibh éilitheoirí ina dteideal ina gceart féin nó mar chleithiúnaí aosaithe agus an ráta glanchaillteanais mar thoradh air sin. Tuairiscítear iad sin de réir a luach agus líon na n-éileamh araon.
- 17.51** Tá leibhéal neamhchinnteachta ag gabháil le gach teicníc mheastacháin. Soláthraíonn na tuarascálacha meastachán pointe amháin den leibhéal calaoise agus earráide i ngach scéim. Ní aon tomhas neamhchinnteachta tuairiscithe don leibhéal cásanna calaoise agus earráide de réir a luach nó de réir an lín éilimh.
- 17.52** Níl aon luachanna airgid tugtha sna tuarascálacha d'íocaíochtaí seachtainiúla don sampla daonra nó méid na calaoise agus na hearráide a nochtadh. Ní thuairiscítear na torthaí ach i dtéarmaí céatadáin amháin. Ní thuairiscítear caiteachas iomlán na scéime agus níl costas measta calaoise agus earráide sa scéim ina n-iomláine curtha i láthair.

Rialú Cáilíochta

- 17.53** Tá rialú cáilíochta agus gach céim den phróiseas suirbhé calaoise agus earráide tábhachtach chun a chinntiú go bhfuil na torthaí iontaofa agus gur féidir brath orthu. Léiríonn torthaí an scrúdaithe go bhfuil scóip ann le go bhféadfadh an Roinn láidriú a dhéanamh ar na rialaithe atá ann. Chuideodh nósanna imeachta agus teoracha níos soiléire a thabhairt don fhoireann le cáilíocht a chinntiú freisin. Chomh maith leis sin, bheadh athbhreithniú cáilíochta neamhspleách a dhéanamh ar shampla cásanna ó thaobh comhsheasmhachta i ndéanamh cinneadh úsáideach.
- 17.54** Cuireadh athbhreithniú neamhspleách den phróiseas cinnte san áireamh sna nósanna imeachta le haghaidh an tsuirbhé liúntas míchumais. Rinne na nósanna imeachta soláthar do shampla cásanna maidir le 'hathrú ar an ráta' a mbeidh athbhreithniú le déanamh ag an Oifig Chomhairleach na gCinntí orthu.¹ Ní raibh athbhreithniú déanta ar aon chás áfach.
- 17.55** Lua an tOifigeach Cuntasaíochta nár breithníodh go raibh gá leis an athbhreithniú a bhí pleanáilte ag Oifig Chomhairleach na gCinntí mar go raibh an cinneadh déanta ag aonad lárnach inniúil i leith na gcásanna agus nach raibh foireann oile ag an Oifig Chomhairleach na gCinntí ag an am sin ó thaobh cinntí a dhéanamh maidir le liúntas míchumais.

Beartas Rialaithe Scéime

- 17.56** Ba chóir an beartas rialaithe scéime, atá i bhfeidhm do gach aon scéim a thabhairt cothrom le dáta le torthaí an tsuirbhé calaoise agus earráide a léiriú. Tugadh beartais agus nósanna imeachta rialaithe maidir leis na scéimeanna liúntais míchumais agus sochar cuardaitheora poist cothrom le dáta tar éis na suirbhéanna. Níor breithníodh go raibh aon athruithe riachtanach don dá scéime eile.
- 17.57** Tugadh ar aird i gcás an tsuirbhé liúntas míchumais, gur éilíodh ar na hoifigigh cinnte a fháil amach an raibh athbhreithniú déanta ar an scéim roimhe seo, agus má bhí, dáta an athbhreithnithe deiridh. Bheadh fiúntas ag gabháil le scrúdú a dhéanamh ar dháta an athbhreithnithe deiridh na gcásanna ar fad a ndearnadh suirbhé orthu chun a fháil amach an raibh ceangal idir na dátaí athbhreithnithe agus na cásanna ard-riosca a nochtadh an t-athbhreithniú calaoise agus earráide.

¹ Tá freagracht ar Oifig Chomhairleach na gCinntí na Roinne a chinntiú go bhfuil na cinntí a dhéantar maidir le héilimh leasa shóisialaigh comhsheasmhach agus ar ardchaighdeán.

Conclúidí agus Moltaí

- 17.58** Soláthraíonn suirbhéanna calaoise agus earráide na Roinne eolas luachmhar maidir le leibhéal na n-íocaíochtaí de bhreis ar theidlíocht agus leis na rioscaí a bhaineann le scéimeanna áirithe. Cé, go ginearálta go ndéantar na suirbhéanna de réir nósanna imeachta na Roinne, d'aithin an scrúdú líon réimsí a bhféadfaí feabhas a chur orthu, le héifeachtúlacht an próiseas suirbhé a fheabhsú agus le cur le hiontaofacht na dtorthaí araon.
- 17.59** Is é príomhchuspóir na Roinne agus í ag déanamh suirbhéanna na catagóirí cásanna lena mbaineann an riosca is airde a aithint. Rinneadh leasú ar bheartais rialaithe scéime na scéimeanna a ndearnadh suirbhé orthu san áit a raibh gá leis mar thoradh ar na suirbhéanna a tugadh chun críche.
- 17.60** Cuireann suirbhéanna calaoise agus earráide deis ar fáil go Roinn le meastachán iontaofa a dhéanamh ar bhunleibhéal íocaíochtaí leasa shóisialaigh de bhreis ar theidlíocht. Sholáthródh sé sin bunús le measúnú a dhéanamh ar éifeachtúlacht na Roinne chun ró-íocaíocht a bhrath agus le rianú a dhéanamh ar a éifeachtúlacht in imeacht ama le híocaíochtaí den chineál sin a chosc. Is ionann an príomhfhachtóir a bhaineann leis sin ná ionadaíocht na samplaí atá ag teacht ó dhaonra na scéime a chinntiú.

Moladh 17.1: Ba chóir don Roinn a chinntiú go bhfuil na suirbhéanna deartha ar bhealach a thabharfadh an deis leis na torthaí a mheas le daonra na scéime.

Freagra an Oifigigh Cuntasaíochta: Comhaontaithe i bpáirt. Luaigh an tOifigeach Cuntasaíochta go raibh sí den tuairim nach bhfuil meas na dtorthaí suirbhé le caiteachas scéime ina n-iomláine iomchuí agus nach é sin an cuspóir a bhí leis na suirbhéanna a dhéanamh. Is ionann na suirbhéanna agus beartas ag an bpointe ama sin. Luaigh sí go ndéantar anailís ar thorthaí na suirbhéanna le héilimh ard-riosca a aithint agus le próifíliú a dhéanamh ar chustaiméirí ard-riosca ar mhaithe le forbairt a dhéanamh ar fhreagra rialaithe cuí. Tógann an Roinn na céimeanna atá riachtanach agus cuí le haghaidh a thabhairt air agus fáil réidh leis an riosca a aithnítear chomh luath agus is féidir. Déanfaidh an Roinn scrúdú, áfach, ar an tsaincheist sin ó thaobh na féidearthachta suirbhé leanúnach a chur i bhfeidhm do roinnt scéimeanna.

- 17.61** Déanann na tuarascálacha calaoise agus earráid doiciméadú ar na torthaí i dtéarmaí céatadán den ollchaiteachas. Cuirtear na torthaí i láthair i dtéarmaí poncmheastacháin agus ní thuairiscítear iad i dtéarmaí luach airgid.

Moladh 17.2: Ba chóir don Roinn méideanna airgid calaoise agus earráide a aithnítear a thuairisciú chomh maith leis na céatadán.

Freagra an Oifigigh Cuntasaíochta: Comhaontaithe. Foilseofar luach airgid calaoise agus earráide a aithnítear i suirbhéanna amach anseo.

- 17.62** Is ionann athbhreithniú a dhéanamh ar 1,000 cás i ngach aon suirbhé agus cleachtas atá dian ó thaobh acmhainní. D'fhéadfadh sé go gcuirfeadh torthaí suirbhéanna roimhe seo agus breithniú na lamhála earráide inghlactha do gach scéim an deis ar fáil le méideanna samplaí a laghdú. D'fhéadfadh sampláil shrathaithe freisin laghdú a dhéanamh ar mhéideanna sampla. D'fhéadfadh 'sampláil dhéphasach' sruthlíniú a dhéanamh ar an bpróiseas athbhreithnithe do scéimeanna lena mbaineann measúnacht liachta. Is féidir leas a bhaint as ró-shampláil chun déileáil le cásanna nach mór a fhágáil amach mar gheall ar theagmhais tar éis suirbhé.

Moladh 17.3: Ba chóir don Roinn

- Athbhreithniú a dhéanamh ar mhéid an tsampla do gach scéim agus úsáid á bhaint as sonraí ó shuirbhéanna san am a caitheadh agus as teoiric shamplála le méid an tsampla is fearr is féidir a chinneadh. Ba chóir é sin a thabhairt cothrom le dáta tar éis gach suirbhé.
- An scóip atá ann maidir le sampláil shrathaithe a úsáid i ngach scéim a bhreithniú.
- Úsáid 'sampláil dhéphasach' nó 'sampláil dhúbailte' a bhreithniú ar mhaithe le cásanna liachta a mheas.
- Athbhreithniú a dhéanamh maidir lena beartas le catagóir áirithe cásanna tar éis a roghnaithe a fhágáil ar lár agus fiosrú a dhéanamh ar úsáid ró-shampláil le himthosca a thabhairt san áireamh nuair a fhágtar cásanna áirithe ar lár tar éis a roghnaithe.

Freagra an Oifigigh Chuntasaíochta: Comhaontaithe i bpáirt. Tugann an tOifigeach Cuntasaíochta na pointí a ardaíodh maidir le sampláil ar aird. Luaigh sí, áfach, go raibh sampla dóthanach cásanna ó gach catagóir éilitheora riachtanach má bhí úsáid le baint as torthaí an tsuirbhé le beartais rialaithe i leith scéimeanna a stiúradh. Breithneoidh an Roinn úsáid srathú do shuirbhéanna amach anseo. Breithneofar 'sampláil dhéphasach' i gcomhthéacs an tsuirbhé atá pleanáilte don scéim pinsean easláine. Déanfar breithniú freisin ar úsáid ró-shampláil le cuntas a thabhairt ar chásanna a fágadh ar lár tar éis a roghnaithe.

- 17.63** Tá moill fhada idir sampla a roghnú agus torthaí a thuairisciú — thóg na suirbhéanna idir ocht agus 22 mí lena gcríochnú.

Moladh 17.4: Ba chóir athbhreithniú a dhéanamh go pras tar éis sampla a roghnú agus ba chóir scoithdháta soiléir a bheith leagtha síos. Bá chóir an fhéidearthacht maidir le suirbhé leanúnach a bheith i bhfeidhm do roinnt scéimeanna a bhreithniú trína bhféadfaí athbhreithniú a dhéanamh ar líon áirithe cásanna gach mí nó go tréimhsiúil i rith na bliana.

Freagra an Oifigigh Chuntasaíochta: Comhaontaithe i bpáirt. Luaigh an tOifigeach Cuntasaíochta sa chás go raibh measúnú liachta i gceist, go bhfuil sé thar a bheith deacair achar fada ó thaobh suirbhé a sheachaint ar mhaithe le deis a thabhairt leis an gcéad mheasúnú, athbhreithniú ar an fhianaise a chuirtear faoi bhráid, scrúduithe agus achomharc a dhéanamh.

Tá an Roinn i mbun scrúdaithe ar an bhféidearthacht le hathbhreithniú leanúnach a úsáid. Áirítear ar shaincheistanna nach mór breithniú a dhéanamh orthu, na hacmhainní atá i gceist agus go bhféadfadh sé chomh maith nach mbeadh athbhreithniú den sórt sin cuí i gcónaí, mar shampla, nuair atá leibhéal íseal calaoise agus earráide ag gabháil le scéim ardchaiteachais.

Scrúdóidh an Roinn úsáid scoithdháta. D'fhéadfadh feidhmiú scoithdháta dian torthaí an tsuirbhé a chur as a riocht mar go bhféadfadh sé go mbeadh cásanna deacra á bhfágáil ar lár mar gheall air.

17.64 Tá tástáil iomlán cásanna samplacha i leith coinníollacha cáilitheachta lárnach ó thaobh iontaofacht torthaí an tsuirbhé a chinntiú. Bhí sé deacair, i roinnt de na cásanna a scrúdaíodh, fianaise a fháil go raibh gach seiceáil déanta. Chuideodh foirmeacha caighdeánacha le taifeadadh a dhéanamh ar athbhreithniú ó thaobh rian iniúchta soiléir a sholáthar chun a léiriú go bhfuil measúnacht iomlán déanta ar gach cás.

17.65 Soláthraíonn torthaí gach suirbhé mar a thaifeadtar iad ar bhunachar sonraí an tsuirbhé an bunús le haghaidh torthaí tuairiscithe. D'aimsigh an t-iniúchadh líon beag cásanna ina raibh luach na calaoise nó na hearráide a aithníodh ríofa mícheart. Faoi láthair, ní rangaíonn an Roinn cásanna mar chalaois nó mar earráid ach amháin má eascraíonn deireadh a chur le híocaíocht nó íocaíocht a laghdú go díreach ón suirbhé. Ní áiríonn an próiseas suirbhé athbhreithniú neamhspleách ar shampla cásanna.

Moladh 17.5: Ba chóir do Roinn breithniú a dhéanamh ar

- Úsáid doiciméid caighdeánacha do gach cás chun a léiriú gur tugadh faoi na seiceálacha cáilitheachta go léir nó an chúis a bhí i gceist gan athbhreithniú a dhéanamh ar chás
- doiciméid chalaoise agus earráide agus fianaise eile chun tacú le hathbhreithniú a chomhdú in áit ar leith i gcomhaid an éilitheora
- a beartas maidir le cásanna a rangú
- Rialú cáilíochta atá sa phróiseas suirbhé cheana lena n-áirítear tabhairt isteach athbhreithniú neamhspleách ar shampla cásanna a láidriú.

Freagra an Oifigigh Chuntasaíochta: Comhaontaithe i bpáirt. Scrúdóidh agus feidhmeoidh an Roinn, nuair is gá, na feabhsúcháin atá molta maidir leis an bpróiseas. In ainneoin an fhórais nár baineadh úsáid as doiciméid chaighdeánach i ngach cás, tá an tOifigeach Cuntasaíochta sásta go bhfuil doiciméid dóthanach ar lámh mar fhianaise i ngach cás. Ní bhreithníonn sí go bhfuil comhdú ar leithligh a dhéanamh ar dhoiciméid suirbhé praiticiúil nó riachtanach.

Luaigh an tOifigeach Cuntasaíochta gur ghlac sí leis go raibh gá ann le láidriú a dhéanamh ar an rialú cáilíochta atá ann. Luaigh sí go ndéanann úinéirí scéime na suirbhéanna agus go bhfuil maoirseacht ann ó thaobh rannóg rialaithe na Roinne agus a staitisteoir. Is oifigigh le taithí a thóg na cinntí go léir maidir leis na cásanna rud a chinntigh comhsheasmhacht agus cáilíocht sa phróiseas cinnteoireachta.